

# Rotgans

De rotgans is de meest arctische gans. Een zeegans, duidelijk verbonden met het zoutwatermilieu, maar toch ook aangetrokken door de verlokkingen van eitwitrijk cultuurgrasland.

Met rotgans bedoelen we in Nederland officieel de nominaatvorm, *Branta bernicla bernicla*, ook wel zwartbuikrotgans genoemd. De taxa *hrota* (witbuikrotgans) en *nigricans* (zwarte rotgans) zijn in Nederland veel zeldzamer en worden bij ons als soorten beschouwd. Buiten Nederland beschouwt men de witbuik- en zwarte rotgans als ondersoorten. Rotganskenner Bart Ebbing - auteur van het onlangs verschenen boek *De rotgans* - deelt deze mening. Rotgans, witbuikrotgans en zwarte rotgans hebben ruimtelijk gescheiden broedgebieden én flyways; alleen aan de randen van het verspreidingsgebied van witbuikrotgans en zwarte rotgans in Noord-Canada vindt soms hybridisatie plaats.

## HOOG-ARCTISCHE TOENDRASOORT

De rotgans is onze nagenoeg kleinste ganzensoort, in gewicht zelfs aanmerkelijk lichter dan de dwerggans. Alleen de verwante roodhalsgans is ongeveer zo groot als de rotgans. Hoewel klein van stuk is de rotgans een bikkelaar, een sterke trekvogel; geen enkele gans broedt zo noordelijk als de rotgans. De dichtstbijzijnde reguliere broedgebieden beginnen buiten Europa, in Siberië, op het Taimyr-schiereiland.

Deze Hoog-Arctische broedvogel is een echte toendrasoort die het liefst in kolonies broedt, van soms wel duizenden paren. Rotganzen broeden graag onder de beschermende paraplu van vogels als Taimyrmeeuw, vorkstaartmeeuw en sneeuwuil, hoewel grote meeuwen ook een tol aan eieren en jongen eisen. In slechte lemmingjaren lijden de rotganzen grote verliezen door predatoren, vooral poolvossen. Het is een belangrijke oorzaak voor de lage aantallen juveniele vogels die bij ons in de daaropvolgende herfst geteld worden. Soms komen er nauwelijks jongen groot.

## EEN 'HOLLANDSE' GANS

We kunnen de rotgans gerust een 'Hollandse' gans noemen, want de soort



verblijft hier van september tot eind mei, soms begin juni: een periode van ruim acht maanden. In oktober en november vindt er flinke doortrek plaats. In de winter zijn de aantallen lager; de meeste rotganzen verblijven dan in Engeland en aan de Franse kust. In die tijd is het verspreidingsgebied van de soort veel kleiner dan dat van andere soorten ganzen.

Opvallend is de binding met de kust, zoals dat vroeger ook met de brandgans het geval was. Tot in de jaren dertig van de vorige eeuw verbleven rotganzen uitsluitend in getijdegebieden. Ze verruimden daarna hun habitatkeuze, versterkt door het verdwijnen van zeegras in de Waddenzee, in de richting van cultuurland. Tegenwoordig vind je rotganzen vooral in de winter op grasland, maar ook wel op akkers met wintertarwe.

## OPVETTEN IN HET WADDENGEBIED

In het voorjaar nemen de aantallen in Nederland weer sterk toe, vooral in het Waddengebied. De ganzen eten hun buik vol met sappige kwelderplanten zoals zee-weegbree, schorrenzoutgras, gewoon kweldergras en wieren, maar ook met gras op boerenland. Het doel is om flink veel eiwit

binnen te krijgen. Ze bouwen hiermee een grote vetreserve op, waardoor ze hangbuike krijgen en sterk in gewicht toenemen. Pas eind mei, soms wel begin juni, als in Nederland voor veel vogelsoorten het broedseizoen al halverwege of zelfs klaar is, vertrekken rotganzen naar hun broedgebied. Dat doen ze als de wind gunstig is om te vertrekken: westenwind dus. Via een paar korte stops komen de vogels in de broedgebieden aan, waar ze vaak al binnen een week beginnen met broeden: zodra de sneeuw gesmolten is. Timing is van cruciaal belang in een korte poolzomer.

## EEN FESTIVAL ROND DE ROTGANS

De periode vlak voor het vertrek uit ons land is een mooie tijd voor de rotganzenliefhebber. Er valt veel interactie tussen de vogels waar te nemen, er wordt gebalst en er vindt paarvorming plaats. Maar vooral de grote aantallen zijn indrukwekkend. In Duitsland heeft men op de Hallig Hooge in de Waddenzee dit fenomeen aangegrepen voor een jaarlijks festival, de *Ringelganstage*. Het wordt georganiseerd door gemeentes, natuurbeschermingsorganisaties en het nationale park Wattenmeer en is gericht op het grote publiek.

Mensen worden uitgenodigd om van het trekvogelspektakel dat de rotganzen bieden, te komen genieten. Er zijn lezingen, excursies en tekenwedstrijden en je kunt een geringde rotgans adopteren. Het illustreert de veranderende houding ten opzichte van deze trekvogels. In Nederland kan de rotgans ook wel een steuntje in de rug gebruiken, want de houding van het grote publiek ten opzichte van ganzen mag wel verbeteren. De rotgans is een mooie soort om hier iets aan te doen. Ook in Canada heeft men een jaarlijks Brant Festival. Ameland herbergt in het voorjaar de grootste aantallen. Hier zijn tot wel 46.000 rotganzen geteld (april 2007). De perfecte plek voor een Nederlands rotganzenfestival? +

Een festival  
voor  
de rotgans



9 zee watj Laurus en puy  
 wjzen met en beelch



Storpe wjzen weghel van grotich dighij  
 1 meelt er by niet 2014 put ve  
 erward meelt 2011